

12. Pro perelik, kilkisnyi sklad i predmety vidannia komitetiv Verkhovnoi Rady Ukrainy deviatoho sklykannia. (2019) [On the list, quantitative structure and subjects of conducting of committees of the Verkhovna Rada of Ukraine of the ninth convocation]. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy; Perelik vid 29.08.2019 № 19-IX. Retrieved from: <https://cutt.ly/Cz60sg3> [in Ukrainian].

13. Pro spriyannia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini (2016) . [On promoting the development of civil society in Ukraine]. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26.02.2016 r. № 68/2016. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016#Text> [in Ukrainian].

14. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini. (1997, May 21). [On local self-government in Ukraine]. Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 № 280/97-VR. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/conv#Text> [in Ukrainian].

15. Pro zabezpechennia uchasti hromadskosti u formuvanni ta realizatsii derzhavnoi polityky. (2010). [On ensuring public participation in the formation and implementation of public policy]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03.11.2010 r. № 996. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 15.10.2021

УДК:342.951

DOI: 10.36550/2522-9230-2021-11-55-59

Гриценко Володимир Григорович,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України,
професор кафедри права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
email: v.gritsenko69@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4813-6153>

ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

У статті здійснено аналіз наукових праць, присвячених дослідженню інституту громадського контролю за діяльністю Національної поліції України. Наголошується на важливості та актуальності проблематики у зв'язку з тим, що громадський контроль сприятиме підвищенню довіри до Національної поліції України та є одним із важливих індикаторів зрілості громадянського суспільства. Звернуто увагу, що контроль є одним з інструментальних чинників демократичного державотворення та невід'ємною рисою громадського життя.

Визначено поняття та завдання громадського контролю за діяльністю Національної поліції України. Наводяться визначення поняття «громадський контроль над діяльністю Національної поліції України», запропоновані А. Клочко, О. Собиною, С. Медведенком, О. Юніним.

Розкрито завдання громадського контролю за діяльністю поліції, які в першу чергу, спрямовані на отримання достовірної і повної інформації щодо діяльності поліції. По-друге, сприятимуть підвищенню ефективності роботи поліції та позитивно впливатимуть на її імідж і престиж. По-третє, їх метою є забезпечення дотримання законності щодо захисту прав та свобод громадян під час виконання службових обов'язків працівниками поліції.

Часткову увагу приділено проблемним питанням механізму реалізації громадського контролю в сучасних умовах та його формам.

Обґрунтовано, що правова регламентація громадського контролю за діяльністю Національної поліції України потребує подальшого удосконалення, створення належних нормативно-правових засад громадського контролю.

Охарактеризовано мету громадського контролю за діяльністю працівників поліції, спрямовану на недопущення протиправних дій із боку підконтрольних суб'єктів, попередження можливих правопорушень та усунення причин, що їм сприяють. Підтримано позицію науковців щодо створення спеціальних веб-сайтів для надання різного типу інформації щодо протизаконної діяльності працівників поліції.

Ключові слова: громадський контроль, органи Національної поліції, об'єднання громадян, законність, інформація, реформування.

Gritsenko V. INSTITUTE OF PUBLIC CONTROL OVER THE ACTIVITIES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

The article analyzes the scientific works devoted to the study of the institute of public control over the activities of the National Police of Ukraine. The importance and urgency of the issue is emphasized due to the fact that public control will help increase trust in the National Police of Ukraine and is one of the important indicators of the maturity of civil society. It is noted that control is one of the instrumental factors of democratic state-building and an integral feature of public life.

The concept and tasks of public control over the activities of the National Police of Ukraine are defined. The definitions

of "public control over the activities of the National Police of Ukraine" proposed by A. Klochko, O. Sobyna, S. Medvedenko, O. Yunin are given.

The tasks of public control over the activities of the police are revealed, which are primarily aimed at obtaining accurate and complete information on the activities of the police. Secondly, they contribute to the increase and efficiency of the police, maintain its image and prestige. Third, their goal is to increase the level of legality in ensuring the rights and freedoms of citizens in policing.

Particular attention is paid to the mechanisms of implementation of public control in modern conditions and forms of its implementation.

It is substantiated that the legal regulation of public control over the activities of the National Police of Ukraine needs further improvement, the creation of appropriate regulatory framework for public control.

The purpose of public control over the activities of police officers, aimed at preventing illegal actions by controlled entities, preventing possible offenses and eliminating the causes that contribute to them. The position of scientists on the creation of special websites to provide various types of information on the illegal activities of police officers was supported.

Key words: public control, bodies of the National Police, associations of citizens, legality, information, reform.

Постановка проблеми. Розвиток та становлення держави свідчить про те, що упродовж останніх років сформувалося громадянське суспільство з достатньо високим рівнем свідомості, відповідальності щодо своєї ролі та місця в підвищенні ефективності діяльності органів державної влади. Відповідно до положень Конституції України, народ є єдиним джерелом влади, держава зобов'язана забезпечувати участь громадян у управлінні державними справами. Одним із дієвих способів такого управління є громадський контроль за діяльністю правоохоронних органів, здійснення якого спрямовано на попередження сваволі та забезпечення прозорості у сфері діяльності органів Національної поліції України. Проблематика громадського контролю за діяльністю поліції та в цілому правоохоронних органів, на сьогоднішній день, не є новою. Тому, інститут громадського контролю за діяльністю органів Національної поліції України потребує наукової розробки сутності його реалізації і подальшого розвитку в умовах реформування системи правоохоронних органів України на ґрунті глибинних трансформаційних процесів, які переживає наша держава.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дані проблемні питання досліджувалися науковцями, як теоретиками так і практиками в різні часи. Окремі теоретичні аспекти здійснення громадського контролю досліджували у своїх працях В. Авер'янов, О. Андрійко, Ю. Барабаш, С. Братель, С. Вітвіцький, В. Гарашук, С. Денисюк, І. Залюбовська, А. Крупник, С. Кушнір, В. Латишева, В. Малиновський, Л. Наливайко, С. Новіков, В. Погорілко, О. Полтараков, Л. Рогатіна, І. Сквірський, С. Тимченко, С. Шестак, О. Щербанюк та інші.

Мета статті полягає у аналізі наукових праць, присвячених дослідженню нормативно-правової бази щодо поняття та сутності інституту громадського контролю за діяльністю поліції.

Виклад основного матеріалу дослідження. В цілому слід зазначити, що попри значну кількість наукових досліджень, існують дискусійні моменти, які стосуються і категоріального апарату.

Зупинимося саме на аналізі наукового доробку та нормативно-правових актів щодо дефініції «громадський контроль над діяльністю Національної поліції України». Для висвітлення даного питання, в першу чергу, необхідно визначитися з понятійним апаратом, а саме категорією «громадський контроль».

В Юридичній енциклопедії за редакцією О. Андрійко термін «громадський контроль» розглядається, як один із видів соціального контролю, який здійснюється об'єднаннями громадян та самими громадянами, що є важливою формою реалізації демократії і способом залучення населення до управління суспільством та державою [6, с. 33].

К. Добровіцька зазначила, що «громадський контроль» – це певна наглядова діяльність з боку фізичних або юридичних осіб за органами державної влади та їх посадовими особами, на скільки вони виконують покладені на них завдання та в чітких інтересах. Він може бути направлений на діяльність органів державної та місцевої виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їх службовців і посадових осіб, державних і комунальних підприємств, установ та організацій, з метою дотримання ними нормативно-правових і соціальних норм щодо задоволення потреб та інтересів громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства [2, с. 34].

Т. Наливайко наголошує, що «громадський контроль» – це організаційно-правова форма об'єднання громадян на добровільних засадах задля задоволення та захисту їхніх власних та громадських законних правових, соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних та інших спільних інтересів [8, с. 202].

Більшість науковців зауважують, що контроль за своєю сутністю, передбачає можливість певного впливу на суб'єкта, який є підконтрольним. В свою чергу, громадський контроль, лише дає можливість контролюючому суб'єкту вказати на недоліки підконтрольного за відсутності можливості безпосередньо впливати на процес усунення недоліків.

На наш погляд, «громадський контроль» можна визначити, як діяльність громадських утворень щодо контролю за належним виконанням державними виконавчими органами та посадовими особами органів місцевого самоврядування своїх повноважень та положень, які передбачені нормативно-правовими актами. Таким чином, орган Національної поліції України є центральним органом саме виконавчої влади і контроль з боку громадян є невід'ємним щодо інтересів суспільства.

О. Юнін вважає, що громадський контроль над діяльністю Національної поліції України – це комплекс здійснюваних відповідно до Конституції і законів України представниками громадськості (окремими громадянами та/або громадськими об'єднаннями) заходів, які спрямовані на перевірку (спостереження, нагляд) дотримання законності підрозділами Національної поліції або окремими її посадовими особами під час виконання покладених на Національну поліцію завдань та службових повноважень співробітників поліції, а також на взаємодію поліції з громадськістю задля підготовки та виконання спільних проєктів, програм та заходів для задоволення потреб населення та поліпшення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань [8, с. 203].

Нововведенням у законодавстві, а саме в Законі України «Про Національну поліцію» є закріплення розділу «Громадський контроль поліції», в якому розкрито форми такого контролю.

А. Клочко, В. Собина зазначають, що зміст цього розділу Закону України «Про Національну поліцію» свідчить про те, що громадський контроль за діяльністю поліції повинен передбачати комплекс заходів, спрямований на отримання об'єктивної інформації про діяльність органів поліції громадськими організаціями та окремими громадянами [5, с. 197].

Ст. 86 Закону України «Про Національну поліцію» визначає, що з метою інформування громадськості про діяльність поліції керівник поліції та керівники територіальних органів поліції раз на рік готують та опубліковують на офіційних веб-порталах органів поліції звіт про діяльність поліції [5, с. 197].

Також, згідно з розділом VIII («Громадський контроль», ст.ст.86-89) Закону України «Про Національну поліцію»:

- органи місцевого самоврядування можуть висловити недовіру керівнику відповідного територіального органу поліції, така резолюція може бути підставою звільнення керівника вищим керівництвом;

- керівники територіальних органів поліції мають не рідше як раз на два місяці проводити відкриті зустрічі з представниками органів місцевого самоврядування;

- «поліція взаємодіє з громадськістю шляхом підготовки та виконання спільних проєктів, програм та заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань» [3].

Як зазначалося вище, органами місцевого самоврядування може бути висловлена недовіра керівникам органів поліції. Таким чином, представники органів самоврядування, територіальні громади мають можливість висловлювати щодо діяльності органів поліції своє незадоволення. Але, якщо йде мова про громадський контроль, слід наголосити, що суб'єктами можуть бути як громадські організації так і пересічні громадяни.

З огляду на резолюцію щодо недовіри керівнику поліції, контрольна діяльність здійснюється лише через представників громадськості, а саме органи місцевого самоврядування і відповідно безпосередній вплив на діяльність поліції є неможливим.

Гарантій повного та об'єктивного інформування населення щодо діяльності поліції не має. Такі терміни, як «постійно», «регулярно», що вживаються у Законі України «Про Національну поліцію» не є своєчасними.

Шляхом подолання зазначеної проблеми, ми погоджуємося з поглядами науковців, що строки та терміни інформування громадськості мають стати більш точними, і не щороку, як зазначено в ст. 86, а як мінімум щоквартально. Контроль за діяльністю поліції може здійснюватися у формі залучення представників громадськості до спільного розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських та до перевірки інформації про належне виконання покладених на них обов'язків. Саме ця норма, закріплена у статті 90 Закону України «Про Національну поліцію», повністю відповідає головній ознаці громадського контролю, такої як можливість безпосередньо впливати на діяльність поліції [3].

Також, однією із форм контролю громадян за діяльністю поліції є мережа Інтернет, яка оприлюднює інформацію та відеоматеріали з незаконними діями поліцейських. Звісно, дана інформація не може вважатися повністю достовірною, у зв'язку з цим науковці-практики пропонують створити окремий Інтернет-ресурс. На наш погляд, це є дієвим методом щодо підвищення довіри населення до діяльності органів поліції.

В дійсності, цей ресурс повинен постійного бути під контролем служб моніторингу в підрозділах поліції та аналізуватися ними, і на основі отриманої інформації корегувати методи та способи впливу на працівників підрозділу.

Зазначена форма контролю тісно переплітається з медіа контролем, тобто контроль над органами поліції за допомогою засобів масової інформації ЗМІ, шляхом виявлення, збору, обробки і поширення відомостей про недоліки, корупцію, неефективність тощо.

Також, громадський контроль здійснюється, особисто громадянами, шляхом проведення відповідних громадських слухань, громадської експертизи.

Отже, громадський контроль за діяльністю поліції з урахуванням чинних нормативно-правових актів є комплексом заходів, які здійснюються органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, громадянами, полягають у збиранні, накопиченні, систематизації інформації, шляхом аналізу діяльності працівників поліції.

Завданнями громадського контролю за діяльністю поліції є в першу чергу, отримання точної і повної інформації щодо діяльності поліції. По-друге, сприяння підвищенню і ефективності роботи поліції, підтримання її іміджу та престижу. По-третє, підвищення рівня законності щодо забезпечення прав та свобод громадян у діяльності поліції тощо.

Метою громадського контролю за діяльністю працівників поліції є спрямування на недопущення протиправних дій із боку підконтрольних суб'єктів, попередження можливих правопорушень та усунення причин, що їм сприяють.

Зміст громадського контролю за діяльністю поліції полягає у здійсненні процедур, направлених на представництво та участь громадськості в обговоренні, підготовці нормативно-правової бази. В той же час, громадський контроль безпосередньо стосується кадрового відбору та процедури атестації працівників Національної поліції. До змісту, можна віднести й організацію опитування громадської думки щодо діяльності Національної поліції та їх участь у розробці програм такої діяльності та ін.

Отже, для розвитку громадського контролю за органами Національної поліції вважаємо за необхідне підготувати повноцінну програму розвитку цієї сфери. На нашу думку, це можливо зробити шляхом створення платформи з метою проведення відкритого спілкування громадськості з представниками органів поліції.

У процесі реформування ця програма буде необхідною. Держава повинна вчасно реагувати на запити громадськості, а для цього потрібна розвинута система накопичення інформації та постійне її опрацювання і оновлення. Оскільки органи поліції в першу чергу стикаються з проблемами захищеності, правосвідомістю та іншими вагомими проблемами суспільства громадський контроль повинен постійно мотивувати органи поліції системно розвиватись, оновлюючись з середини.

Висновки. Підсумовуючи викладене вище можна зазначити, що правова регламентація громадського контролю за діяльністю Національної поліції України потребує подальшого удосконалення, створення належних нормативно-правових засад громадського контролю. Сучасною проблемою у законодавстві залишається відсутність законодавчо врегульованих механізмів здійснення громадського контролю і відповідно, на сьогоднішній день, налагодження взаємодії з населенням на засадах партнерства можливе не лише за умов її правової регламентації, а й за умов реального організаційного оновлення процесів діяльності, які б характеризувалися відкритістю та прозорістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Андрійко О.Ф. Громадський контроль. *Юридична енциклопедія* : у 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (гол.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 1998. URL: https://leksika.com.ua/16501001/legal/gromadskiy_kontrol.
2. Гапоненко Л.В. Громадський контроль за діяльністю органів виконавчої влади: сутність та механізм реалізації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 4. С. 43–47.
3. Громадський контроль поліції. Як це працює. URL: <https://www.prostir.ua/?news=hromadskij-kontrol-politsiji-yak-tse-pratsyuje>
4. Добровіцька К. Основні поняття та правове регулювання громадського контролю діяльності органів місцевого самоврядування. *Ефективність державного управління*. Збірник наукових праць. 2015. вип. 43. с. 303-308. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_43/fail/40.pdf
5. Ключко А.М., Собина В.О. Громадський контроль за діяльністю поліції в Україні. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2423/gromads_kiy_kontrol_z_a_diyal_nisty_u_poli.pdf?sequence=2&isAllowed=y
6. Медведенко С.В. Поняття та форми громадського контролю за діяльністю Національної поліції України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. С. 32-36. URL: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/183/729>
7. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
8. Юнін О.С. Поняття громадського контролю над діяльністю Національної поліції України. *Адміністративне право і процес*. 2021. №4 С. 200-204.

REFERENCES:

1. Andriiko O.F. (1998) Hromadskiy kontrol. [Public control] *Yurydychna entsyklopediia*: u 6 t. redkol.: Yu.S. Shemshuchenko (hol.) ta in. Kyiv : Ukr. entsykl., 1998. Retrieved from: https://leksika.com.ua/16501001/legal/gromadskiy_kontrol. [in Ukrainian].
2. Haponenko L.V. (2015) Hromadskiy kontrol za diialnistiu orhaniv vykonavchoi vlady: sutnist ta mekhanizm realizatsii. [Public control over the activities of executive bodies: the essence and mechanism of implementation]. *Yurydychni naukovyi elektronnyi zhurnal*. 2015. № 4. 43–47. [in Ukrainian].
3. Hromadskiy kontrol politsii. Yak tse pratsiuie. [Public control of the police. How it works] Retrieved from: <https://www.prostir.ua/?news=hromadskij-kontrol-politsiji-yak-tse-pratsyuje> [in Ukrainian].
4. Dobrovitska K.(2015) Osnovni poniattia ta pravove rehuliuвання hromadskoho kontroliu diialnosti orhaniv mistsevoho samovriadiuvannya. [Basic concepts and legal regulation of public control over the activities of local governments]. *Efektynnist derzhavnoho upravlinnia*. Zbirnyk naukovykh prats. 2015. vyp. 43. 303-308. Retrieved from: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_43/fail/40.pdf [in Ukrainian].

5. Klochko A.M., Sobyna V.O. Hromadskyi kontrol za diialnistiu politsii v Ukraini. [Public control over the activities of the police in Ukraine]. Retrieved from: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2423/gromads_kiy_kontrol_za_diyal_nistyu_poli.pdf?sequence=2&isAllowed=y [in Ukrainian].

6. Medvedenko S.V. (2019) Poniattia ta formy hromadskoho kontroliu za diialnistiu Natsionalnoi politsii Ukrainy. [Concepts and forms of public control over the activities of the National Police of Ukraine]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*. 2019. 32-36. Retrieved from: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/183/729> [in Ukrainian].

7. Pro Natsionalnu politsiiu (2015, July 2) [On the National Police] Zakon Ukrainy vid 2 lypnia 2015 r. № 580-VIII Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> [in Ukrainian].

8. Yunin O.S. (2021) Poniattia hromadskoho kontroliu nad diialnistiu Natsionalnoi politsii Ukrainy. [The concept of public control over the activities of the National Police of Ukraine] *Administrativne pravo i protses*. 2021. №4. 200-204. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 15.10.2021

УДК 342.951

DOI: 10.36550/2522-9230-2021-11-59-63

Кондратенко Віталій Миколайович,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри права та правоохоронної діяльності

Центральноукраїнського державного педагогічного університету

імені Володимира Винниченка

e-mail: kondratenkovitals@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-6015-8326>

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В АДМІНІСТРАТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

У статті з'ясовано сутність державної політики у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції як однієї із головних складових державної антикорупційної політики України. Доведено, що ця політика виражає основоположні напрями функціонування держави, які мають консолідований та узагальнений характер, слугують своєрідним орієнтиром для реалізації компетенції суб'єктів владних повноважень у сфері попередження, запобігання, припинення корупційних правопорушень та притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності. Дістало подальшого обґрунтування позиція, що сформовані положення відповідної державної антикорупційної політики прописуються в низці відповідних стратегічних планових документах, які мають силу законів з подальшим розкриттям у підзаконних актах для виконання компетентними органами публічної влади.

Ключові слова: антикорупційна державна політика; запобігання корупції; корупційні правопорушення; корупційні ризики; Національна поліція України.

Kondratenko V. PECULIARITIES OF THE IMPLEMENTATION OF THE STATE ANTI-CORRUPTION POLICY IN THE ADMINISTRATIVE ACTIVITY OF THE POLICE AT THE CURRENT STAGE OF EUROPEAN INTEGRATION

In the article essence of public policy is found out in the field of prevention of corruption risks at activity of the National police as one of main constituents of public anticorruption policy of Ukraine. It is well-proven that this politics expresses fundamental directions, functioning of the state, that have the consolidated and generalized character, serve as an original reference-point for realization of competence of subjects of imperious plenary powers in the field of warning, prevention, stopping of corruption offences and bringing in of winy persons to administrative responsibility. Got further ground position that the formed positions of corresponding public anticorruption policy register in a row corresponding strategic documents that have force of laws with the further opening in acts for implementation of public power competent organs.

Key words: anticorruption public policy; prevention of corruption; corruption offences; corruption risks; National police of Ukraine.

Постановка проблеми. Запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України є досить складною й багатогранною проблематикою. Адже антикорупційні механізми в Україні мають низку відповідних базових рівнів, які у свою чергу охоплюють значну кількість більш дрібних ланок, спрямованих на реалізацію завдань держави з ефективного та дієвого попередження, запобігання, припинення корупційних та інших подібних правопорушень, а також притягнення винних осіб до юридичної відповідальності.

Вказані структурні елементи тісно взаємопов'язані між собою, оскільки лише у своїй сукупності